

وضعیت اقتصادی تاجیکستان در سال ۲۰۰۷

مهین صمدی ×

موثراست. زیرا قیمت نفت بر قیمت بازارهای داخلی بی تاثیر نمی باشد و هزینه حمل و نقل را هم بالا می برد. تاجیکستان بنزین وارداتی خود را از روسیه و قزاقستان وارد می کند و از ابتدای سال جاری تا این ماه نرخ آن به یک دلار رسیده است. در عین حال بالا رفتن قیمت مواد غذایی از جمله مشکل اساسی طبقه کم درآمد جامعه است.

مسئله ای که بر اقتصاد جهان بی تاثیر نیست و تاجیکستان هم متاثر از آن است مسئله کاهش ارزش دلار است و این امر رشد اقتصادی جهان را کند میکند. بر اساس آمار بانک آسیای رشد، تاجیکستان در سال جاری از رشد ۷٪ برخوردار شده است و آن بواسطه پول هایی که مهاجران کاری به کشور می فرستند و بالارفتن مطالبات داخلی ولی در عین حال میزان تورم بالا تر رفته است و احتمال می رود تا پایان سال از مرز ۱۰٪ نیز فراتر رود. به عقیده کارشناسان اگر قیمت نفت به همین صورت بالا رود و ارزش دلار هم پائین آید

بر اساس پیش بینی های صندوق بین المللی پول، اقتصاد جهان در سال ۲۰۰۸، تنها ۸٪ رشد خواهد داشت، در حالی که این نظریه برخلاف پیش بینی های صورت گرفته است. کارشناسان دور نمای اقتصاد جهان در سال ۲۰۰۸ همراه با مشکلاتی از قبیل آشفتنگی در بازارهای مالی، تورم و بالا رفتن قیمت نفت که منجر به کند شدن سرعت رشد اقتصادی جهان می شود همراه می دانند. این تحولات به اقتصاد تاجیکستان که همیشه در برابر پدیده های ناگهانی اقتصادی خارجی ضربه پذیر بوده است طبیعتاً بی تاثیر نمی باشد.

«لوک مایرس» رئیس دفتر صندوق بین المللی پول در دوشنبه در مورد بالا رفتن قیمت نفت و فراورده های نفتی بر اقتصاد تاجیکستان معتقد است که این کشور نفت را از خارج کشور خود تهیه می کند که بالا رفتن قیمت آن به توازن تجارت خارجی تاجیکستان تاثیر منفی می گذارد و همین گونه بر میزان تورم نیز

در زندگی مردم تاجیکستان تاثیر منفی خواهد گذاشت و رشد اقتصادی به پائین ترین حد خود می رسد.

۱. قرضه تاجیکستان

بر اساس آمار میزان قرضه تاجیکستان در سال ۲۰۰۷ از مرز ۱/۶۰۷/۰۰۰/۰۰۰ میلیارد دلار گذشت که برابر با ۳۰/۵٪ است. در حالیکه میزان قرضه این کشور در سال ۲۰۰۶ برابر با ۸۲۹/۸۱۰/۰۰۰ میلیارد دلار بوده است. قرضه دهندگان اصلی تاجیکستان نهاد های مالی و بین المللی از جمله بانک های اسلامی و آسیایی رشد می باشند. در عین حال گردش تجارت خارجی در این کشور با نظر داشت نیروی برق و گاز ۲/۷۶۷ میلیارد دلار می باشد که از سال گذشته ۲۴٪ بیشتر است. میزان صادرات در گردش تجارت خارجی این کشور در ۹ ماه اول سال جاری به ۱/۹۴ میلیارد دلار رسیده و واردات ۱/۶۷۲ میلیارد دلار را تشکیل میدهد. میزان متوسط دست مزد در این کشور ۱۵۶ سامانی است که ۳۸ سامانی نسبت به سال گذشته رشد داشته است (هر ۱۰۰۰ تومان برابر با ۳/۵ سامانی است) وزارت دارایی تاجیکستان در شرح افزایش میزان قرضه خارجی می گوید: جلب بیشتر سرمایه خارجی در چند سال اخیر باعث افزایش قرضه تاجیکستان شده است. قرضه های خارجی تاجیکستان در ۹ ماه سال جاری از حساب جلب سرمایه خارجی به اندازه ۲۳۶ میلیون دلار امریکایی افزون تر شده است. قرضه خارجی این کشور بیش از ۵۳۰ مجموع محصولات داخلی را تشکیل می دهد و بیشتر قرضه تاجیکستان که در مجموع ۶۲۳ میلیون دلار را بانک اسلامی و اروپایی رشد و صندوق بین المللی تامین می کنند. تنها از طریق بانک جهانی تاجیکستان نزدیک به ۳۵۰ میلیون دلار قرضه گرفته است. و این در حالی است که بانک جهانی اخیرا اعلام داشته است که میزان قرضه خارجی تاجیکستان از معیار لازمه بیشتر گردیده است و این باعث نگرانی سرمایه گذاران اصلی در اقتصاد این

کشور شده است. یکی از راه های بهبود اقتصاد تاجیکستان کم کردن میزان این قرضه های خارجی بصورت آرام است تا اقتصاد این کشور دچار بحران نشود. زیرا قرضه های بالا می تواند اجرای طرح ها بویژه در بخش راه سازی و صنعت سبک را پیچیده تر کند. بر اساس برآورد بانک جهانی میزان قرضه خارجی تاجیکستان تا سال ۲۰۰۹ تا ۵۶٪ افزایش یابد و در آن حال این کشور با خطر جدی در سیاست اقتصادی خود مواجه می شود. لذا به دولت تاجیکستان توصیه شده است که به سرعت قانون حد نهایی دریافت قرضه خارجی را به تناسب میان آن و محصولات داخلی فراهم آورد. برای باز گردانی قرضه خارجی از بودجه دولتی تاجیکستان در سال ۲۰۰۷ تنها ۴۵ میلیون دلار اختصاص داده شده است.

عدم تمایل به سرمایه گذاری در تاجیکستان.

مشاور بین المللی اتحادیه اروپا «کلارک ویلیام» در ارتباط با برنامه ارتباطی بانک جهانی در یک نشست خبری در دوشنبه گفت. معیار بالای بهره قرضه بانک های تاجیکستان، برای جلب سرمایه خارجی یکی از موانع اصلی در اقتصاد تاجیکستان است.

گفته می شود در عین حال بهره وام ارائه شده توسط بانک های تاجیکستان با پول ملی این کشور در سال ۳۶٪ و با ارز خارجی ۳۰٪ مقرر گردیده شده است.

این در حالی است که در دیگر کشور های منطقه مثلا در روسیه معیار بهره سالانه قرضه با دلار امریکا سالانه ۹٪ و در خود امریکا ۵/۵٪ را تشکیل می دهد.

کارشناسان امور اقتصادی تاجیکستان بر این عقیده اند که سبب اصلی بالا بودن معیار بهره بانک های تاجیکستان در بالا بودن مطالبات مردم برای گرفتن قرضه است و بانک های تاجیکستان با استفاده از این فرصت می خواهند از فایده بیشتر برخوردار باشند.

مسئول بانک " اسختا " تاجیکستان " عمر سعید اف " می گوید. معیار بهره قرضه این بانک به جلب سرمایه

خارجی مانع ایجاد نمی کند و این بانک با شرکت های خارجی مثل «shorket» و «دایچی بانک» آلمان همکاری دارد. به گفته او با وجود بالا بودن معیار بهره قرضه مردم زیادی برای گرفتن قرضه به بانگ اسختا مراجعت می کنند.

اما به گفته کارشناسان، بانک های تاجیکستان امروز سیاستی را اجرا می کنند که برای سرمایه گذاران شرایط نامساعدی را در این کشور برای سرمایه گذاری ایجاد می کند.

به عقیده یکی از کارشناسان اقتصادی تاجیکستان «طاهر عبدالجبار» بانک های تاجیکستان در شرایط کنونی کشور به جای استفاده از سیاست پول های ارزان، سیاست پول های گران را در پیش گرفته اند که برای جلب سرمایه به اقتصاد تاجیکستان شرایط مساعدی را مهیا نمی سازد. «نرخ قرضه در تاجیکستان خیلی بالا است، در یک سال ۳۶٪ آن هم به همراه مخارج اضافی که مردم مجبورند آن را قبول کنند و به میزان بیشتر از ۴۰٪ در سال می رسد و این وضع به هیچ وجه برای پیش رفت اقتصاد تاجیکستان مساعدت نمی کند.

سرمایه گذاران خارجی که می خواهند در تاجیکستان کار کنند به مسئله نرخ قرضه توجه می کنند و اگر در جایی که نرخ قرضه بالا باشد بدیهی است آنها را از هرگونه فعالیت اقتصادی دور کند و این سیاست ضربه مهلکی بر پیکره اقتصاد این گونه کشور ها می باشد».

کارشناسان می گویند. اگر بانک های تاجیکستان در مسئله بهره قرضه تجدید نظر نکنند، اقتصاد به ویژه در بخش سرمایه گذاری که رکن اصلی اقتصاد بازرگانی می باشد، رشد نخواهد کرد.

۲. رویکرد تاجیکستان به سیستم بانکداری اسلامی

یک بانک تجارتي در تاجیکستان به نام «اگر این وست بانگ» دست به اقدام جالب توجهی زده

است و آن رویکرد به سیستم بانکداری اسلامی است. این بانک برای اولین بار در تاجیکستان به مراجعه کنندگانش بر اساس قوانین شریعت اسلامی وام و قرضه می دهد. معاون رئیس این بانک در این رابطه می گوید: این بانک در حال حاضر با مراجعه کنندگانش همکاری می کند و روند اقدامات آنها را تحت نظر دارد. وی افزود: سود حاصل میان صاحب کار و بانک بطور مساوی تقسیم می شود. و این در حالی است که دیگر بانک های تاجیکستان در گرفتن سود با بهره بالا در این کشور فعالیت دارند.

لازم به ذکر است که فعالیت بدون بهره از قرضه تنها خاص بانک های اسلامی است که در کشور های اسلامی به چشم می خورد و طبق قوانین اسلامی گرفتن بهره از قرضه حرام دانسته می شود این در حالی است که تاجیکستان که رسماً کشوری سکولار محسوب می شود رو به این شیوه بانک داری آورده است (۹۷٪ اهالی تاجیکستان مسلمان هستند)

مسئولین وست بانک می گویند: هدف از راه اندازی شیوه بانک داری اسلامی جلب سرمایه گذاری کشورهای اسلامی به اقتصاد تاجیکستان است و به گزارش کارشناسان اقتصادی تاجیکستان به کار گیری شیوه بانکداری اسلامی در تاجیکستان طی یک برخورد امام علی رحمان، رئیس جمهور این کشور با هیئت ارتباطات بانکداری رشد اسلامی در سال ۲۰۰۶ در دوشنبه حاصل شده است و تاجیکستان بواسطه جلب سرمایه گذاری بانک های اسلامی شروط بانک اسلامی رشد از جمله رویکرد به سیستم بانکداری اسلامی را پذیرفته اند.

بر اساس گزارشات «وست بانک» طرفداران سیستم بانکداری اسلامی در این کشور زیاد شده اند و بانک نمی تواند به همه درخواست های آنان جواب دهد و بانک تنها از جانب بانک اسلامی رشد تنها ۱/۵ میلیون دلار برای این کار اختصاص داده است و این مبلغ تنها

به شرکت های خصوصی در حجمی از ۱۰۰ هزار تا ۵۰۰ هزار دلار امریکایی داده می شود. عبادالله سیدمراداف معاون رئیس وست بانگ ادامه می دهد که این بانک تنها برای ایجاد امور تجاری شرعی قرض می دهد، و برای اقدامات و فعالیت هایی که اسلام منع کرده مثل ایجاد قمارخانه و فروش مشروبات الکلی و مراکز فساد، هیچ گونه وامی نمی دهد.

کارشناسان ضمن ستودن این شیوه وام دهی از این دست را برای راه اندازی کارخانه های از کار مانده مفید پیش بینی می کنند اما مشکل اساسی در این بین کم بودن مبلغ اختصاص یافته یعنی ۱/۵ میلیون دلار است که رسیدن به اهداف بزرگتر را کم رنگ می سازد. احراز رتبه ۱۱۷ تاجیکستان در اقتصاد جهانی.

بر اساس آمار های جهانی تاجیکستان بواسطه موانع و مشکلات عدیده در زمینه سرمایه گذاری و نهاد های ضعیف اقتصادی و دادگاه های غیر مستقل از نظر رقابت پذیری اقتصادی در مرتبه ۱۱۷ در جهان قرار دارد. در همایش جهانی اقتصادی شاخص رقابت پذیری ۱۲۱ کشور جهان را منتشر کرد که تاجیکستان در رده بندی ارائه شده این سازمان در مراتب پایانی آن قرار دارد. این همایش به بررسی میزان رقابت پذیری اقتصادی کشور ها در سطح جهان می پردازد که کشور های جهان تا کدام اندازه قادر به تامین شکوفایی اقتصادی و ایجاد زندگی مناسب و شایسته برای شهروندانشان هستند. بر اساس این گزارش معیار رقابت پذیری اقتصاد کشور های جهان را از روی ۱۲ شاخص تعیین می کنند که از آن میان می توان به موارد زیر اشاره کرد.

✓ کارایی نهاد های دولتی زیر بنیاد

✓ ثبات طرح ها و سیاست های اقتصادی

✓ حجم بازار

✓ میزان بهداشت و معارف در جامعه

✓ میزان سطح تحصیلات عالی در کشور مربوطه

✓ تاثیر و نقش بازار کاری

✓ پذیرش دستاورد ها و فناوری های نو

در ارتباط با نهاد های دولتی مولفان این گزارش معتبر نوشته اند که کارایی نهادهای دولتی و شرایط برای سرمایه گذاری و رشد در تاجیکستان بد تر شده و این موانع رقابت پذیری کشور را نسبت به سال قبل کمتر ساخته است.

در این گزارش همچنین به موانع و مشکلاتی اشاره شده است که از انگیز های سقوط رقابت پذیری اقتصاد تاجیکستان محسوب می شود و در رده بندی مشکلات نام برده فساد اداری و رشوه در رتبه اول قرار دارد، سپس دسترسی به سرمایه، مالیات زیاد، مقررات کاری و عوامل دیگر دخیل اند.

الهام شایف کارشناس تاجیک معتقد است تاجیکستان برای بالا بردن قدرت رقابت پذیری کشور، باید اقتصاد خود را دگرگون سازد. وی افزود اساس رشد اقتصادی کشور های دیگر، بر سرمایه داری خرد و متوسط است و مساعد کردن شرایط جهت تاسیس چنین درجه رشد اقتصادی بسیار مهم است، زیرا در این بخش اکثریت مردم کار می کنند. در تاجیکستان بواسطه سیاست غلط به کارخانه ها و موسسات بزرگ بها می دند چرا که در سیمای آنها بزرگترین مالیات دهندگان را می بینند. الهام شایف همچنین یکی از موانع مهم در اقتصاد تاجیکستان را مالیات زیاد می داند و عقیده دارد بالا بودن میزان مالیات باعث سرکشی موسسات و شرکت ها از پرداخت مالیات می شود.

بر اساس گزارش رتبه های اقتصادی در جهان، تاجیکستان در میان کشور های شوروی تنها بالاتر از قرقیزستان قرار گرفته است و دیگر کشورهای پایین تر از تاجیکستان کشور های عقب مانده افریقایی هستند. از میان کشورهای مشترک المنافع، روسیه از نظر رقابت

پذیری اقتصادی در مقام ۵۸ - قزاقستان در مقام ۶۱ و ازبکستان در مقام ۶۲ قرار گرفته اند.

۳. بی ارزش شدن پول ملی تاجیکستان (سامانی)

بی ارزش شدن پول ملی تاجیکستان یعنی سامانی طی ۳ ماه اخیر در سال جاری به ۱۲/۴٪ افزوده شده است. معاون اول بانک ملی تاجیکستان گفت: تا ماه جولای سال جاری ارزش سامانی حفظ شده بود و ثبات در آن وجود داشت اما بر اثر بالا رفتن قیمت مایحتاج اولیه در بازارهای جهانی این ثبات متزلزل و موجبات سقوط ارزش سامانی فراهم شد. بر اساس آمار، سطح تورم را ۹٪ پیش بینی می کنند اما بواسطه افزایش پاره‌ای از اقلام نظیر گندم، آرد و بنزین در بالا رفتن میزان تورم تاثیر عمیقی را گذاشت. البته این پدیده نه تنها خاص تاجیکستان بلکه تمام منطقه است. بر این اساس بانک ملی تاجیکستان میزان تورم را در محصولات خوراکی ۱۵٪ - مواد غیر خوراکی ۴۵ و خدمات ۱۶٪ را تشکیل می دهد. بانک ملی تاجیکستان اخیراً در اقدامی ۲۲۰ میلیون سامانی را به معاملات کشور تزریق کرده است.

به هر حال اقتصاد تاجیکستان دوران خطرناکی را سپری می کند که باید از طریق برنامه ریزی اساسی و کاهش قرضه دولتی تا حدودی بر این آشفتگی‌های اقتصادی فائق آید.

